

Sygn. akt VI ACa 1022/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 maja 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SA Małgorzata Kuracka (spr.)

Sędziowie: SA Małgorzata Borkowska

SO (del.) Tomasz Gal

Protokolant: sekr. sądowy Mariola Frąckiewicz

po rozpoznaniu w dniu 28 maja 2015 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa R. K. (1)

przeciwko Towarzystwu (...) S.A. w W.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 2 kwietnia 2014 r.

sygn. akt XXV C 1849/13

I. oddala apelację;

II. zasądza od R. K. (1) na rzecz Towarzystwa (...) S.A. w W. kwotę 2.700 zł (dwa tysiące siedemset złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt VI ACa 1022/14

UZASADNIENIE

Powód R. K. (1) wniósł o zasądzenie od pozwanej Towarzystwa (...) S.A. z siedzibą w W. kwoty 135.948,72 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 8 marca 2013 r. do dnia zapłaty, tytułem odszkodowania za szkodę wyrządzoną przez adwokata M. K. w zakresie świadczonych usług prawnych.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości.

Wyrokiem z dnia 2 kwietnia 2014 r. Sąd Okręgowy w Warszawie oddalił powództwo oraz zasądził od powoda na rzecz pozwanego kwotę 3634 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Okręgowy ustalił, że w dniu 15 czerwca 2004 roku R. K. (1) uzyskał nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym przeciwko K. S.. Po rozpoznaniu wniosku komornika z dnia 13 stycznia 2005 r. doszło o wpisania ostrzeżenia o wszczęciu egzekucji z nieruchomości dłużniczki dla której Sąd Rejonowy w Wieluniu prowadzi księgę wieczystą nr

(...). W dniu 12 października 2006 r. roku powód złożył wniosek o wpisanie obciążenia hipotecznego na jego rzecz do ww. księgi wieczystej, do wpisania hipoteki przymusowej zwykłej do kwoty 86 645,62 zł na podstawie tego wniosku doszło (odpis księgi wieczystej k. 254-260 dołączonych akt I Co 2218/09).

Postanowieniem z dnia 26 września 2011 roku Sąd Rejonowy w Wieluniu (...) Wydział (...), w sprawie o sygn. akt I Co 2218/ 09, dokonał podziału sumy uzyskanej z egzekucji z nieruchomości, ustalając, iż w podziale uzyskanej kwoty w wysokości 303, 000, 00 zł uczestniczy R. K. (1) z kwotą 147 811, 09 zł; przyznana mu część z kwoty podlegającej podziałowi to kwota 11 784, 76 zł .

W dniu 14 października 2011 roku Sąd Rejonowy w Wieluniu (...)Wydział (...) zawiadomił pełnomocnika R. K., iż Sąd sporządził plan podziału sumy uzyskanej z egzekucji nieruchomości. Adwokat M. K. reprezentujący R. K. (1) w postępowaniu egzekucyjnym nie złożył zarzutów przeciwko planowi podziału, w związku z czym postanowienie uprawomocniło się.

Po otrzymaniu wpłaty, na swój rachunek bankowy, kwoty 11.784,76 zł, pismem z dnia 30 grudnia 2012 r. powód zwrócił się do adwokata M. K. o wyjaśnienie zaistniałej sytuacji. W odpowiedzi adwokat M. K. wystosował pismo, w którym wyjaśnił, iż w jego ocenie postanowienie Sądu Rejonowego w Wieluniu z dnia 26 września 2012 roku obarczone jest błędem, polegającym na tym, iż w przedmiotowej sprawie dokonano błędnej analizy przepisów procedury cywilnej, będących podstawą sporządzenia planu podziału sumy uzyskanej z egzekucji z majątku nieruchomości dłużniczki, w szczególności art. 930 i art. 1025 k.p.c. Ponadto przyznał, iż z uwagi na dużą odległość do siedziby Sądu zaniechał czynności zapoznania się z planem podziału sumy uzyskanej z egzekucji i nie wywiódł zarzutów przeciw tak sporządzonemu planowi w terminie do tego przewidzianym. Adwokat M. K. poinformował również powoda, iż w chwili zdarzenia, będącego przyczyną powstania szkody, był ubezpieczony od odpowiedzialności cywilnej w (...) S.A. w W.. W związku z powyższym w dniu 1 lutego 2013 roku powód dokonał zgłoszenia ubezpieczycielowi szkody majątkowej wraz z żądaniem wypłaty na jego rzecz odszkodowania w kwocie 135 948, 72 zł. W odpowiedzi z dnia 17 kwietnia 2013 roku ubezpieczyciel odmówił wypłaty odszkodowania z uwagi na brak kumulatywnego wystąpienia przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej po stronie adwokata M. K., w tym w szczególności istnienia wysokiego prawdopodobieństwa uzyskania korzystnego dla R. K. (1) rozstrzygnięcia sprawy przy założeniu wniesienia zarzutów od planu podziału, ustanowionego na mocy postanowienia Sądu Rejonowego w Wieluniu (...) Wydział (...) z dnia 26 września 2011 roku.

W oparciu o powyższe ustalenia faktyczne, Sąd Okręgowy uznał, iż powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy wskazał, że postępowanie cywilne w zakresie odpowiedzialności zastępcy procesowego obejmuje w zasadzie dwa przedmioty, po pierwsze właściwe postępowanie odszkodowawcze, w którym były klient domaga się odszkodowania, podnosząc naruszenie obowiązków wynikających ze stosunku zastępstwa, po drugie zaś zmierza do wykazania, w ramach przesłanki związku przyczynowego, że orzeczenie zapadłe w procesie pierwotnym, w którym pełnomocnik reprezentował interesy aktualnego powoda, wyrządziło z winy pełnomocnika szkodę mocodawcy. Przy czym przesłanka winy pełnomocnika jest ustalana w oparciu o art. 355 k.c., zaś pełnomocnik odpowiada na gruncie art. 471 k.c., tj. odpowiedzialność ex contractu. Pozwana zaś ponosi odpowiedzialność za pełnomocnika na mocy umowy ubezpieczenia adwokatów.

Odnosząc się do kwestii należytego wykonania zobowiązania wynikającego ze stosunku zastępstwa procesowego, Sąd I instancji uznał, że sposób reprezentowania powoda w sprawie egzekucyjnej przez adwokata M. K. jako pełnomocnika był obiektywnie właściwy. Złożenie bowiem zarzutów od planu podziału kwoty uzyskanej z egzekucji prowadziłoby tylko do zbędnego obciążania konsekwencjami finansowymi reprezentowanej strony i faktu tego nie zmienia nawet treść pisma adwokata M. K. kierowanego do powoda w dniu 24 stycznia 2014 r.

Dokonując oceny planu podziału sumy uzyskanej z egzekucji w sprawie I Co 2218/09, w kontekście ewentualnych skutków wniesienia przez powoda zarzutów od planu podziału sumy uzyskanej z egzekucji, Sąd Okręgowy wskazał, że hipoteka na rzecz powoda została wpisana po tym jak doszło do wpisania w księdze wieczystej ostrzeżenia o toczącej się egzekucji z nieruchomości. Dokonanie wpisu ostrzeżenia o wszczęciu egzekucji w księdze wieczystej (a de

facto termin zgłoszenia wniosku o wpis) stanowi natomiast ostateczny termin zajęcia nieruchomości w postępowaniu egzekucyjnym. Sąd Okręgowy wskazał też, że czym innym jest istnienie hipoteki, czym innym zaś jej skuteczność. Przez sam wpis hipoteki do księgi wieczystej nie dochodzi do nabycia praw wierzyciela hipotecznego. W sytuacji powoda nie doszło zatem do nabycia przez niego praw wierzyciela hipotecznego, a obciążenie nieruchomości dłużnika hipoteką po jej zajęciu nie wywołuje skutków związanych z możliwością korzystania z pierwszeństwa zaspokojenia wierzycieli hipotecznych. Sąd Okręgowy powołał się w tym zakresie na art. 930 §3 k.p.c. (w brzmieniu z daty wszczęcia egzekucji z nieruchomości) w myśl którego obciążenie przez dłużnika nieruchomości po jej zajęciu jest nieważne. Wskazał też, na dokonanie przez sąd podziału sumy uzyskanej z egzekucji z zastosowaniem błędnego brzmienia przepisu, ale zaznaczył, że powołanie właściwego brzmienia przepisu nic w sytuacji powoda nie zmieniliby. Zmiana art. 930 k.p.c. dokonana ustawą z dnia 26 czerwca 2009 r. o zmianie ustawy o księgach wieczystych i hipotece oraz niektórych innych ustaw nic w tej materii nie zmieniła, a nowelizacja ma jedynie charakter wyjaśniający. Tym samym ewentualne wniesienie zarzutów do planu podziału przez pełnomocnika reprezentującego powoda nie doprowadziłoby do zmiany decyzji w zakresie kwoty jaką uzyskałby powód z planu podziału sumy uzyskanej z egzekucji.

Sąd Okręgowy wskazał ponadto, że powód nie wykazał faktu poniesienia szkody w dochodzonej przez siebie w niniejszym procesie wysokości, miał on bowiem wpisaną hipotekę jedynie do kwoty 86 645,62zł i ewentualnie jedynie w takim zakresie mógłby korzystać z pierwszeństwa zaspokojenia.

O kosztach procesu Sąd Okręgowy orzekł stosownie do jego wyniku na podstawie art. 98 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku, zaskarżając go w punkcie I w części oddalającej powództwo co do kwoty 103.299,46 zł oraz w punkcie II w całości, złożył powód, który zarzucił Sądowi I instancji:

1. naruszenie art. 930 § 3 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym przed nowelizacją wprowadzoną ustawą z dnia 26 czerwca 2009 r. o zmianie ustawy o księgach wieczystych i hipotece oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. nr 131, poz. 1075), poprzez błędne przyjęcie, że przepis ten nie dawał powodowi pierwszeństwa w zaspokojeniu należności zabezpieczonych hipoteką przymusową zwykłą, ujawnioną pod pozycją pierwszą w księdze wieczystej (...) i pod pozycją drugą w księdze wieczystej (...), podczas gdy przepis ten w zdaniu pierwszym dotyczy nieważności czynności polegających na obciążeniu nieruchomości po dacie jej zajęcia, jednak dokonanych przez dłużnika, nie zaś przez wierzyciela, a w przedmiotowej sprawie hipoteka na rzecz powoda jako wierzyciela nie została wpisana na wniosek dłużnika, ale na wniosek wierzyciela, a zatem znajduje do niego zastosowanie przepis art. 930 § 3 zdanie drugie k.p.c.;

2. naruszenie art. 1025 § 3 k.p.c. w zw. z art. 1025 § 1 pkt 5 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym przed nowelizacją wprowadzoną ustawą z dnia 26 czerwca 2009 r. o zmianie ustawy o księgach wieczystych i hipotece oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. nr 131, poz. 1075), poprzez błędne przyjęcie, że hipoteka przymusowa wpisana na rzecz powoda jako wierzyciela obejmowała jedynie kwotę 86.645,62 zł. w sytuacji, gdy kwota ta stanowi należność główną, a z mocy powołanych wyżej przepisów z pierwszeństwa zaspokojenia tak jak należność główna korzystały także odsetki za dwa lata przed przysądzeniem własności oraz koszty postępowania, co skutkowało przyjęciem, że powód nie udowodnił wysokości szkody w sytuacji, gdy prawidłowe zastosowanie przez Sąd przepisów postępowania wyrażonych w powołanych wyżej przepisach powoduje prawidłowe ustalenie wysokości kwoty, jaką powód otrzymałby w wyniku podziału sumy uzyskanej z egzekucji, a tym samym wysokość poniesionej przez niego szkody;

3. naruszenie art. 217 § 1 i 3 k.p.c., poprzez bezzasadne oddalenie wniosku dowodowego powoda o załączenie w poczet materiału dowodowego akt postępowania likwidacyjnego prowadzonego przez pozwanego w sytuacji, gdy wniosek ten został zgłoszony już w samym pozwie i do terminu pierwszej rozprawy możliwe było sprowadzenie wnioskowanych akt likwidacyjnych i załączenie ich w poczet materiału dowodowego bez żadnej zwłoki powodującej przewlekłość postępowania, dodatkowo zważywszy, że dowód ten został zawnioskowany na okoliczności przebiegu postępowania likwidacyjnego w celu umożliwienia sądowi dokonania merytorycznej oceny decyzji podjętej przez pozwanego na etapie postępowania likwidacyjnego;

4. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia, polegający na uznaniu, iż w postępowaniu adwokata M. K., za którego pozwany ponosi odpowiedzialność w ramach zawartej umowy o odpowiedzialności

cywilnej, nie można dopatrzeć się elementu niedochowania należytej staranności przy wykonywanych czynnościach zawodowych oraz braku związku przyczynowego pomiędzy zaniechaniem adwokata a negatywnymi skutkami finansowymi dla powoda wynikającymi z jego zaniechania w sytuacji, w której właściwe zastosowanie przepisów procedury cywilnej wskazanych w pkt 1 i 2 zarzutów niniejszej apelacji prowadzi do wniosku, że gdyby ubezpieczony adwokat należycie wykonał swoje czynności jako pełnomocnik powoda, to ten ostatni otrzymałby w toku podziału sumy uzyskanej z egzekucji z nieruchomości należność w kwocie nie niższej niż 115.084,22 zł.

Podnosząc powyższe skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku, poprzez uwzględnienie powództwa co do kwoty 103.299,46 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 8 marca 2013 r. do dnia zapłaty i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu za postępowanie przed Sądem I i II instancji według norm przepisanych, ewentualnie o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Warszawie do ponownego rozpoznania z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach procesu za postępowanie przed Sądem I i II instancji.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył, co następuje.

Apelacja okazała się bezzasadna. Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych, które Sąd Apelacyjny przyjmuje za własne. Nie były one zresztą sporne między stronami w toku postępowania przed Sądem I instancji. Natomiast zarzut zawarty w pkt. 4 petitum apelacji dotyczy w istocie nie faktów jako takich, lecz subsumpcji w płaszczyźnie art. 471 k.c. Apelant kwestionuje bowiem prawidłowość uznania przez Sąd, iż zaniechanie adwokata M. K. w postaci niezłożenia zarzutów na plan podziału sumy uzyskanej z egzekucji nie stanowiło niedochowania należytej staranności w rozumieniu art. 471 k.c. Dlatego też problem ten zostanie poruszony w dalszym toku rozważań prawnomaterialnych.

Nietrafny okazał się zarzut naruszenia art. 217 § 1 i 3 k.p.c., poprzez oddalenie wniosku dowodowego powoda o załączenie w poczet materiału dowodowego akt postępowania likwidacyjnego. Oceny tej nie zmienia okoliczność, iż istotnie wniosek ten został już zamieszczony w pozwie. Po pierwsze skarżący nie złożył zastrzeżenia w trybie art. 162 k.p.c., nie może zatem skutecznie powoływać się na powyższe, jego zdaniem, uchybienie procesowe. Przede wszystkim jednak skarżący w żaden sposób nie wyjaśnił, jaki to dokument z powyższych akt szkodowych, do których jak zasadnie wskazał Sąd I instancji, miał prawo wglądu, miałby stanowić podstawę innych ustaleń faktycznych i w konsekwencji odmiennej, jak należy rozumieć, satysfakcjonującej dla skarżącego, oceny prawnej dochodzonego roszczenia. Natomiast sformułowanie celu tego wniosku w postaci „umożliwienia Sądowi dokonania merytorycznej oceny decyzji podjętej przez pozwanego” jest tak ogólnikowe, że w ogóle nie wyjaśnia, który dokument i w jaki sposób miałby zmienić tok niniejszego postępowania sądowego, jakie okoliczności miałyby być przy jego pomocy dowiedzione i w jaki sposób miałyby wpłynąć na ocenę decyzji pozwanego.

Nietrafne okazały się również powołane zarzuty naruszenia prawa materialnego /pkt. 1 i 2 petitum apelacji/. Należy zauważyć, iż istotnie Sąd Rejonowy w Wieluniu, dokonujący podziału sumy uzyskanej z egzekucji, co w sprawie było niesporne, winien zastosować przepisy kodeksu postępowania cywilnego w brzmieniu sprzed nowelizacji, dokonanej ustawą z dnia 26 czerwca 2009 r. o zmianie ustawy o księgach wieczystych i hipotece oraz niektórych innych ustaw / Dz. U. 131. poz. 1075/, z uwagi na treść art. 13 ust. 1 tej ustawy, który mówi, iż w przypadku gdy postępowanie egzekucyjne zostało wszczęte przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, do podziału sumy uzyskanej z egzekucji z przedmiotu obciążonego hipoteką stosuje się przepisy dotychczasowe. Cytowany przez Sąd I instancji oraz apelanta przepis art. 930 § 3 k.p.c. sprzed tejże nowelizacji istotnie stanowił, iż obciążenie nieruchomości przez dłużnika po jej zajęciu jest nieważne. Nie wspominał on natomiast *expressis verbis* o obciążeniu hipoteką przymusową /a zatem obciążeniu przez wierzyciela/. Kwestie te budziły jednak wątpliwości w doktrynie i orzecznictwie, co w konsekwencji zaowocowało rozstrzygnięciem powyższego zagadnienia prawnego przez Sąd Najwyższy, który w uchwale z dnia 7 grudnia 2006 r., III CZP 108/06 wyjaśnił, iż wierzytelność zabezpieczona hipoteką przymusową, uzyskaną po zajęciu, nie korzysta z pierwszeństwa zaspokojenia przewidzianego w art. 1025 § 1 pkt. 1 k.p.c. Sąd Najwyższy w uzasadnieniu powołanej uchwały szczegółowo uzasadnił swoje stanowisko, wskazując iż brak jakichkolwiek powodów, aby traktować inaczej wierzytelność zabezpieczoną hipoteką przymusową, z punktu widzenia kolejności zaspokojenia,

odmiennie od wierzytelności dla której po zajęciu uzyskano hipotekę umowną. Powyższe rozstrzygnięcie wskazywało, iż istotnie nowelizacja przepisu art. 930 § 3, dokonana wyżej wskazaną ustawą z dnia 26 czerwca 2009 r., miała charakter jedynie wyjaśniający, wprowadziła bowiem takie rozwiązanie, jakie w drodze wykładni wypracował już uprzednio, przed zmianą, Sąd Najwyższy. W konsekwencji oznaczało to, iż gdyby nawet adwokat M. K. złożył zarzuty od postanowienia Sądu Rejonowego w Wieluniu w przedmiocie planu podziału sumy uzyskanej z egzekucji, to wobec ujednolicenia wykładni wyżej wskazanych przepisów k.p.c. przez Sąd Najwyższy, wierzytelność powoda nie korzystałaby z pierwszeństwa z art. 1025 § 1 pkt. 5 k.p.c./ w brzmieniu przed nowelizacją/, a zatem orzeczenie Sądu w Wieluniu nie mogłoby być zmienione, a w konsekwencji powód nie uzyskałby z egzekucji wyższej sumy niż została mu przyznana. W konsekwencji brak więc związku przyczynowego w rozumieniu art. 361 § 1 k.p.c. w zw. art. 471 k.c. pomiędzy zaniechaniem adwokata w postaci niezłożenia zarzutów od planu podziału /które mogłyby kwestionować jedynie zastosowaną podstawę prawną nie przekładającą się na dalsze wnioski/, a wysokością sumy uzyskanej przez powoda z egzekucji. Trudno też mówić, w tej sytuacji o szkodzie, skoro nie było możliwości prawnej uzyskania przez powoda wyższej sumy z uwagi na dokonany wpis hipoteki. W konsekwencji bezprzedmiotowe z punktu widzenia odpowiedzialności opartej na regulacji art. 471 k.c. są rozważania na temat należytej staranności adwokata, mimo treści jego pisma do powoda. Z tych przyczyn zarzut naruszenia art. 1025 § 3 k.p.c. w zw. art. 1025 § 1 pkt. 5 również okazał się niezasadny. Tym samym brak jest podstaw do odpowiedzialności pozwanego z tytułu umowy ubezpieczenia pełnomocnika.

W związku z powyższym Sąd Apelacyjny z mocy art. 385 k.p.c. orzekł jak w pkt. I sentencji. O kosztach postępowania apelacyjnego, stosownie do jego wyniku, orzeczono na podstawie art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 98 § 1 i 3 k.p.c.